Sari Agriculture Sciences and Natural Resources University

Journal of Crop Breeding Vol. 17, Issue 2, 2025 p: 82-93 OPEN ACCESS

Research Paper

Phylogeny Analysis of Some Genes Involved in the Chlorogenic Acid Biosynthesis Pathway in the Medicinal Plant *Sonchus arvensis* L.

Roghaieh Azizyan[1] and Babak Abdollahi Mandoulakani[2]

1- Ph.D., Department of Plant Production and Genetics, Faculty of Agriculture, Urmia University, Urmia, Iran
2- Professor, Department of Agricultural Biotechnology, Institute of Biotechnology, Urmia University, Urmia, Iran, (Corresponding author: b.abdollahi@urmia.ac.ir)

Received: 08 October, 2024 Revised: 10 November, 2024 Accepted: 18 February, 2025

Extended Abstract

Background: *Sonchus arvensis* L. is a medicinal plant from the Asteraceae family. The valuable medicinal properties of this plant are due to the presence of important and valuable phenolic acids, such as chlorogenic acid. Reducing the risk of various diseases, such as heart disease, diabetes, and cancer, following the consumption of chlorogenic acid has been proven in clinical and research studies. Therefore, more research in the field of medicine and pharmacy on this plant will be considered by researchers in the future. Moreover, there is little information about the genetics of secondary metabolism in medicinal plants. Thus, the genes of many secondary metabolite biosynthesis pathways have not been identified, and little information exists about their regulation and function. Therefore, identifying biosynthetic pathways, knowing how the genes involved in these pathways are regulated, and analyzing their phylogeny are particularly important. On the other hand, examining the phylogenetic relationships of genes in different plant species and determining the evolutionary relationships between them can help better understand the evolution of species. Furthermore, knowledge of the nucleotide sequence of genes and the frequency of different nucleotides is essential for estimating the divergence time of species and reconstructing the evolutionary relationships between different species. The present study aimed to sequence part of the coding region of some genes involved in the chlorogenic acid biosynthetic pathway, such as cinnamate 4-hydroxylase (*C_4H*), P-coumarol-ester 3'-hydroxylase (*$C_{3'}H$*), and hydroxycinnamoyl coashimate/quinate hydroxycinnamoyl transferase (*HCT*), and to investigate their evolutionary and phylogenetic relationships in *S. arvensis*.

Methods: Since the sequences of *C_4H*, *HCT,* and *$C_{3'}H$* genes were not identified in *S. arvensis*, their sequences were recovered from plants that are evolutionarily close to *S. arvensis*, such as *Cynara cardunculus* var. scolymus and *Cichorium. intybus*. First, the sequences of these genes in plants phylogenetically close to *S. arvensis* were collected from GenBank and aligned using Clustal Omega software, followed by identifying conserved regions. Then, specific primers were designed based on the conserved regions using Fast PCR 4.0 and Gen Runner 3.05 software. In the next step, DNA from leaf samples was extracted by the CTAB method, and the studied gene fragments in *S. arvensis* were amplified using the designed specific primers and polymerase chain reaction (PCR). Electrophoresis of the resulting products was performed using a 1.5% agarose gel at a voltage of 80 V for one to two hours. After staining with ethidium bromide, a photograph was taken using a Gel Doc device (INFINITY, France). Given the specificity of the amplified products, the PCR products were sent directly to Microsynth Company (Switzerland) for sequencing part of the coding regions of the *C_4H*, *$C_{3'}H$*, and *HCT* genes. To ensure reliability, all PCR products were sequenced in both forward and reverse directions, and alignment (BLAST) of the sequenced fragments against DNA, RNA, and protein databases was performed to verify the accuracy of the sequenced fragments. Then, phylogenetic relationships and the frequency of nucleotide mutations were examined and analyzed in these genes. MEGA5 and BLAST software were used to examine phylogenetic relationships (the maximum likelihood method) and analyze nucleotide sequences (including frequency and substitution). Clustal Omega software was used to examine the alignment of nucleotide and protein sequences. Amino acid analysis (the percentage and weight of amino acids and inferred proteins) was performed with Bio Edit and MEGA5 software, and the Neutrality test was performed with MEGA5 software.

Results: For the first time in this research, a portion of the coding sequence of the *C_4H*, *$C_3'H$*, and *HCT* genes was identified in *Sonchus arvensis* and registered in GenBank with accession numbers ON014597.1, ON014595.1, and ON014596.1, respectively. The results of the analysis of nucleotide sequences showed that nucleotide frequency for *C_4H*, *$C_3'H$*, and *HCT* genes were the

Copyright ©2025 Azizyan and Abdollahi Mandoulakani. Published by Sari Agricultural Sciences and Natural Resources University.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 Unported License which allows users to read, copy, distribute and make derivative works for non-commercial purposes from the material, as long as the author of the original work is cited properly.

[Downloaded from jcb.sanru.ac.ir on 2026-11-11]

[DOI: 10.61882/jcb.2024.1578]

highest for adenine (28.1), guanine (28.4), and thymine (1.1), respectively, and the lowest nucleotide frequency belonged to thymine (13.2), thymine (20.1), and cytosine (19.7), respectively. Moreover, the neutrality test results showed the directional selection of these genes during evolution. The transition substitution mutation was more frequent than the transversion substitution mutation. The results of phylogenetic analysis based on *C_4H*, *HCT,* and *$C_3'H$* gene sequences showed a close phylogenetic relationship or a low genetic distance between *S. arvensis* and lettuce (*L. sativa*). The results of the sequence blast at both the nucleotide and protein levels showed a high similarity to evolutionarily close plants, such as *L. sativa*.

Conclusion: The results of this research positively evaluated the process of natural selection during evolution for the studied *C_4H*, *$C_3'H$,* and *HCT* genes, which indicates the effects of genetic drift or the balancing effects of population evolution throughout history, and a low difference between the frequencies of the polymorphisms. The BLAST results of sequenced *C_4H*, *HCT,* and *$C_3'H$* gene fragments in *S. arvensis* at the nucleotide and protein levels showed the highest percentage of similarity (lowest genetic distance) to plants such as *L. sativa* and *Cichorium intybus*, which confirmed the accuracy of the sequence results. Additionally, phylogenetic analysis based on the sequencing of *C_4H*, *$C_3'H$,* and *HCT* genes showed a close phylogenetic relationship between *S. arvensis* and *L. sativa.*

Keywords: Blast, Nucleotide mutations, Phenolic acid, Phylogeny analysis, Sequencing, *S. arvensis*

How to Cite This Article: Azizyan, R., & Abdollahi Mandoulakan, B. (2025). Phylogeny Analysis of Some Genes Involved in the Chlorogenic Acid Biosynthesis Pathway in the Medicinal Plant *Sonchus arvensis* L. *J Crop Breed,* 17(2), 82-93. DOI: 10.61882/jcb.2024.1578

[Downloaded from jcb.sanru.ac.ir on 2026-11-11]

[DOI: 10.61882/jcb.2024.1578]

مقاله پژوهشی

تجزیه فیلوژنی برخی ژن‌های مسیر بیوسنتزی اسیدکلروژنیک در گیاه دارویی شیرتیغک وحشی (*Sonchus arvensis* L.)

رقیه عزیزیان[۱] و بابک عبدالهی مندولکانی[۲]

۱- فارغ التحصیل دکتری، گروه مهندسی تولید و ژنتیک گیاهی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران
۲- استاد، گروه مهندسی تولید و ژنتیک گیاهی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران، (نویسنده مسوول: b.abdollahi@urmia.ac.ir)

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۱۷ تاریخ ویرایش: ۱۴۰۳/۰۸/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۳۰
صفحه: ۸۲ تا ۹۳

چکیده مبسوط

مقدمه و هدف: شیرتیغک وحشی (*Sonchus arvensis* L.) گیاهی دارویی از خانواده کاسنیان است. خواص دارویی ارزشمند این گیاه به‌دلیل وجود اسیدهای فنلی مهم و با ارزشی مانند اسیدکلروژنیک است. کاهش خطر ابتلا به بیماری‌های مختلف مانند بیماری‌های قلبی، دیابت و سرطان به‌دنبال مصرف اسیدکلروژنیک در مطالعات بالینی و تحقیقی به اثبات رسیده است. بنا بر این، تحقیقات بیشتری در زمینه پزشکی و داروسازی در این گیاه در آینده مد نظر محققین است. هم‌چنین، اطلاعات کمی درباره ژنتیک متابولیسم ثانویه در گیاهان دارویی وجود دارد، به‌طوری که ژن‌های بسیاری از مسیرهای بیوسنتز متابولیت‌های ثانویه شناسایی نشده‌اند و اطلاعات کمی درباره تنظیم و عملکرد انواع آن‌ها وجود دارد. بنا بر این، شناسایی مسیرهای بیوسنتزی و اطلاع از نحوه تنظیم ژن‌های دخیل در این مسیرها و تجزیه فیلوژنی آن‌ها اهمیت ویژه‌ای دارد. از سویی، بررسی روابط فیلوژنتیکی ژن‌ها در گونه‌های مختلف گیاهی و تعیین روابط تکاملی بین آن‌ها می‌تواند در درک بهتر سیر تحول گونه‌ها کمک کند. هم‌چنین، اطلاع از توالی نوکلئوتیدی ژن‌ها و فراوانی نوکلئوتیدهای مختلف جهت برآورد زمان واگرایی گونه‌ها و احیا کردن روابط تکاملی میان گونه‌های مختلف ضروری است. هدف از تحقیق حاضر توالی‌یابی بخشی از ناحیه کدکننده‌ی برخی ژن‌های دخیل در مسیر بیوسنتزی اسیدکلروژنیک، مانند سینامات۴-هیدروکسیلاز (*C4H*)، P-کوماریول-استر'3-هیدروکسیلاز (*C3'H*) و هیدروکسی سیناموئیل کوآ شیکمات/ کوینات هیدروکسی سیناموئیل ترانسفراز (*HCT*)، و بررسی روابط تکاملی و فیلوژنی آن‌ها در گیاه شیرتیغک وحشی است.

مواد و روش‌ها: از آن‌جایی که توالی ژن‌های *C4H*، *HCT* و *C3'H* در گیاه *S. arvensis* شناسایی نشده بود، توالی‌های آن‌ها از طریق گیاهانی که به لحاظ تکاملی به *S. arvensis* نزدیک بودند، مانند سایر جنس‌های خانواده کاسنی (کنگر فرنگی: *Cynara cardunculus* var. scolymus) و کاسنی (*Cichorium. intybus*) بازیابی شد. ابتدا توالی این ژن‌ها در گیاهانی که از نظر فیلوژنتیکی به *S. arvensis* نزدیک بودند از GenBank جمع‌آوری شد. همردیفی با استفاده از نرم‌افزار Clustal omega انجام گرفت و مناطق حفاظت‌شده شناسایی شدند. سپس آغازگرهای اختصاصی براساس نواحی حفاظت‌شده با استفاده از نرم‌افزارهای Fast PCR 4.0 و Gen Runner 3.05 طراحی شدند. در مرحله بعد، DNA از نمونه‌های برگی به‌روش CTAB استخراج شدو با استفاده از آغازگرهای اختصاصی طراحی‌شده و واکنش زنجیره‌ای پلیمراز(PCR) قطعات ژن‌های مورد مطالعه در شیر تیغک وحشی تکثیر شدند. الکتروفورز محصولات حاصل با استفاده از ژل آگارز یک و نیم درصد با ولتاژ ۸۰ به‌مدت یک الی دو ساعت انجام شد و پس از رنگ‌آمیزی با اتیدیوم بروماید، عکس‌برداری با استفاده از دستگاه ژل‌داک (INFINITY، فرانسه) صورت گرفت. با توجه به اختصاصی بودن محصولات حاصل از تکثیر، محصولات PCR مستقیما برای توالی‌یابی بخشی از نواحی کدکننده‌ی ژن‌های *C4H*، *C3'H* و *HCT* به شرکت میکروسینس سوییس ارسال شدند. برای اطمینان، تمام محصولات PCR در هر دو جهت رو به جلو و معکوس توالی‌یابی شدند و برای تأیید صحت قطعات توالی‌یابی‌شده، هم‌ردیفی (BLAST) قطعات توالی‌یابی‌شده در برابر پایگاه‌های داده DNA، RNA و پروتئین انجام شد. سپس روابط فیلوژنی و هم‌چنین فراوانی جهش‌های نوکلئوتیدی در این ژن‌ها مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. برای بررسی روابط فیلوژنی (روش حداکثر درست‌نمایی) و تجزیه و تحلیل توالی‌های نوکلئوتیدی (شامل فراوانی و جایگزینی) از نرم‌افزار MEGA5 و BLAST استفاده شد. برای بررسی همردیفی توالی‌های نوکلئوتیدی و پروتئینی از نرم‌افزار Clustal Omega استفاده شد. تجزیه و تحلیل آمینواسیدها (درصد و وزن امینواسیدها و پروتئین‌های استنباطی) با نرم‌افزارهای Bio Edit و MEGA5 و تست Neutrality با نرم‌افزار MEGA5 انجام گرفت.

یافته‌ها: برای اولین‌بار در این تحقیق، بخشی از توالی ناحیه کدکننده‌ی ژن‌های *C4H*، *C3'H* و *HCT* در شیرتیغک وحشی شناسایی و در بانک ژن (GenBank) به ترتیب با شماره‌های دسترسی ON014597.1، ON014595.1 و ON014596.1 ثبت شدند. نتایج مربوط به تجزیه و تحلیل توالی‌های نوکلئوتیدی نشان دادند که بیشترین فراوانی نوکلئوتیدی برای ژن‌های *C4H*، *C3'H* و *HCT* به‌ترتیب مربوط به آدنین (۲۸/۱)، گوانین (۲۸/۴) و تیمین (۲۸/۱) و کمترین فراوانی نوکلئوتیدی به‌ترتیب متعلق به بازهای تیمین (۱۳/۲)، تیمین (۲۰/۱) و سیتوزین (۱۹/۷) بودند. نتایج تست Neutrality انتخاب جهت‌دار بر روی این ژن‌ها را در طول تکامل نشان دادند. جهش جایگزینی انتقالی بیشتر از جهش جایگزینی تقاطعی بود و آنالیز فیلوژنتیکی براساس توالی‌های ژنی*C4H*، *HCT* و *C3'H* رابطه فیلوژنتیکی نزدیکی بین *S. arvensis* و کاهو (*Lactuca. sativa*) را نشان داد. نتایج حاصل از بلاست توالی‌ها در سطح نوکلئوتیدی و پروتئینی، شباهت بالای توالی ژن‌های مورد مطالعه در شیرتیغک وحشی به توالی‌های ژن‌های متناظر در گیاه *L. sattiva* را نشان دادند.

نتیجه‌گیری کلی: نتایج این پژوهش، روند انتخاب طبیعی در طی تکامل برای ژن‌های *C4H*، *C3'H* و *HCT* در گیاه شیرتیغک وحشی را مثبت ارزیابی کردند که نشان‌دهنده اثرات رانش ژنتیکی و یا اثرات متعادل‌کننده تکامل جمعیت در طول تاریخ است. نتایج BLAST قطعات ژنی توالی‌یابی‌شده‌ی مربوط به ژن‌های *C4H*،*HCT* و*C3'H* در *S. arvensis* در سطح نوکلئوتیدی و پروتئینی بیشترین درصد شباهت (کمترین فاصله ژنتیکی) را با گیاهانی مانند *L. sativa* و *C. intybus*نشان دادند که تاییدی بر صحت نتایج توالی‌یابی است. هم‌چنین، آنالیز فیلوژنتیکی براساس توالی‌یابی ژن‌های *C4H*، *C3'H* و *HCT* رابطه فیلوژنتیکی نزدیکی را بین *S. arvensis* و *L. sativa* نشان داد.

واژه‌های کلیدی: تجزیه فیلوژنی، جهش‌های نوکلئوتیدی، ژن سینامات۴-هیدروکسیلاز اسید، شیرتیغک وحشی، کلروژنیک اسید

مقدمه

شیرتیغک وحشی (*S. arvensis* L.) گیاهی دارویی از خانواده کاسنیان و دارای خواص دارویی مختلف مانند کاهش فشار خون، ضد سرطان (به‌دلیل وجود ترکیباتی مانند اسیدکلروژنیک، اسیدشیکوریک) و ضد مالاریا است (Thasa, 2021; Azizyan & Abdollahi Mandoulakani, 2023). اسید کلروژنیک یک ترکیب فنلی مهم است که به‌وسیله گونه‌های خاصی از گیاهان تولید می‌شود (Tajik *et al*., 2017). کاهش خطر ابتلا به بیماری‌های مختلف مانند بیماری‌های قلبی، دیابت نوع ۲ (Farah *et al*., 2008)، ایدز، سرطان، هپاتیت B (Gouthamchandra *et al*., 2017) و محافظت از کبد (Naveed *et al*., 2018) به‌دنبال مصرف اسید کلروژنیک در مطالعات تحقیقی و بالینی گزارش شده است و

[Downloaded from jcb.sanru.ac.ir on 2026-11-11]
[DOI: 10.61882/jcb.2024.1578]

این نکته شایسته تلاش بیشتر در زمینه تحقیقاتی پزشکی و داروسازی در کارهای تحقیقاتی آینده است (Lu *et al*., 2020).

اسید کلروژنیک از مسیر اسید شیکمیک در گیاهان به‌وسیله تنفس هوازی ایجاد می‌شود (Azizyan & Abdollahi Mandoulakani, 2024). از جمله آنزیم‌های کلیدی مهم درگیر در بیوسنتز اسیدکلروژنیک 4CL، $C_3'H$ و HCT هستند (Wen *et al*., 2022). آنزیم سینامات۴–هیدروکسیلاز (C_4H) دومین آنزیم مهم در مسیر فنیل پروپانوئیدی است که هیدروکسیله کردن ترانس اسید سینامیک را به۴–هیدروکسی سینامات کاتالیز می‌کند (Xu *et al*., 2010). هیدروکسی سیناموئیل کوآ شیکمات/کوینات هیدروکسی سیناموئیل ترانسفراز (HCT) متعلق به خانواده آسیل ترانسفرازهای BAHD[1](این نام از حروف اولیه چهار آنزیم مشخص‌شده از این خانواده مشتق شده است) است که انتقال هیدروکسی سیناموئیل کو آنزیم A را به سوبستراهایی مانند کوئینات، فلاونول گلیکوزید یا آنتوسیانین‌ها کاتالیز می‌کند و در نتیجه باعث تولید اسیدکلروژنیک و یا فلاونول گلیکوزیدهای استیله‌شده می‌شود (Sun *et al*., 2018). نقش ژن *HCT* در بیوسنتز اسید کلروژنیک در توتون، گوجه فرنگی (Niggeweg *et al*., 2004) و کنگر (Comino *et al*., 2009) ثابت شده است (Peng et al., 2010). $C_3'H$ (P–کوماریول–استر'3–هیدروکسیلاز) یک سیتوکروم P450 وابسته به مونوکسیژناز از خانواده CYP98[2] (سیتوکروم P450 مونوکسیژناز ۹۸) است. این خانواده به‌عنوان خانواده‌ای از آنزیم‌ها مطرح است که مرحله متا هیدروکسیلاسیون را در مسیر فنیل پروپانوئیدی انجام می‌دهند. متا هیدروکسیلاسیون، هم P – کوماریک اسیدهای آزاد را کاتالیز می‌کند و هم با شیکمیک، کوئینیک و یا فنیل اسید لاکتیک ادغام می‌شود (Schoch *et al*., 2006). یک قدم مهم در سنتز هیدروکسی سیناموئیل اسیدها، هیدروکسیلاسیون '3 حلقه فنلی است. این آنزیم‌ها از P – کوماریک اسیدهای آزاد به‌عنوان سوبسترا استفاده نمی‌کنند، بلکه از شیکیمات و از کوئینات و P–اسید کوماریک به‌عنوان سوبسترا استفاده می‌کنند. در نتیجه، این آنزیم‌ها با عنوان $C_3'H$ (P–کوماریول–استر'3–هیدروکسیلاز) شناخته می‌شوند. هیدروکسیلاسیون '3 حلقه فنیل پروپانوئیدی یک مرحله مهم در بیوسنتز اسید کلروژنیک است (Mahesh *et al*., 2007).

شناسایی متابولیت‌های ثانویه نقش مهمی در بهره‌برداری از پتانسیل دارویی گیاهان دارویی دارد (Masoudi Jozchal *et al*., 2024). مطالعات حاکی از آن هستند که اطلاعات کمی درباره ژنتیک متابولیسم ثانویه گیاهان دارویی وجود دارد به‌طوری که ژن‌های بسیاری از مسیرهای بیوسنتز ترکیبات دارویی مشخص نشده‌اند و اطلاعات کمی درباره تنظیم و عملکرد انواع آن‌ها وجود دارد (Canter *et al*., 2005). بررسی روابط فیلوژنتیکی میان این ژن‌ها و مطالعه جهش‌های انتقالی (Transition) و تقاطعی (Transversion) در این ژن‌ها کمک شایانی به نحوه‌ی تکامل این ژن‌ها و گیاهان می‌کند (Nesaj Hosseini & Shamar Bakhsh, 2011). ژن‌های مسیر بیوسنتز اسید کلروژنیک، مانند C_4H، *HCT* و $C_3'H$، در برخی گونه‌های گیاهی شناسایی شده‌اند. به‌عنوان مثال، ژن C_4H در کاهو (*Lactuca sativa*)، ژن *HCT* در گیاه کنگر فرنگی (*Cynara. cardancalus* var scolymus) و ژن $C_3'H$ کنگر فرنگی (*C. cardancalus* var scolymus) شناسایی شده‌اند، اما با بررسی‌های انجام‌شده تاکنون هیچ پژوهشی در رابطه با شناسایی ژن‌های در گیر در مسیر بیوسنتز اسید کلروژنیک در گیاه شیرتیغک وحشی صورت نگرفته‌است. بنا بر این، با توجه به اهمیت گیاه شیرتیغک وحشی و نقش کلیدی ژن‌های C_4H، *HCT* و $C_3'H$ در مسیر بیوسنتزی اسیدکلروژنیک و با توجه به محدود بودن تولید تجاری و ارزش دارویی این ماده، شناسایی و تعیین توالی این ژن‌ها می‌تواند اولین و مهم‌ترین قدم در راه درک ساختار و مکانسیم‌های بیوسنتزی این ترکیب مهم باشد. هم‌چنین، بررسی روابط فیلوژنتیکی ژن‌ها با سایر گونه‌های گیاهی و تعیین روابط تکاملی توالی‌های نوکلئوتیدی ژن‌ها می‌تواند نقش موثری در درک بهتر سیر تحول گونه‌ها داشته باشد.

مواد و روش‌ها

شناسایی بخشی از توالی ناحیه کدکننده‌ی ژن‌ها

از آن‌جایی که توالی ژن‌های C_4H، *HCT* و $C_3'H$ در *S. arvensis* شناسایی نشده است، توالی‌های آن‌ها از طریق گیاهانی که به لحاظ تکاملی به *S. arvensis* نزدیک هستند، مانند سایر جنس‌های خانواده کاسنی (کنگر فرنگی: *C. Cardunculus* var. scolymus) و کاسنی (*C. intybus*)، بازیابی شدند. ابتدا توالی این ژن‌ها در گیاهانی که از نظر فیلوژنتیکی به *S. arvensis* نزدیک هستند، از GenBank جمع‌آوری و با استفاده از نرم‌افزار Clustal Omega برای شناسایی مناطق حفاظت‌شده هم‌ردیف شدند. آغازگرهای اختصاصی بر اساس نواحی حفاظت‌شده با استفاده از نرم‌افزارهای Fast PCR 4.0 و Gen Runner 3.05 طراحی شدند. برای جداسازی توالی ژن C_4H، آغازگرها بر اساس ناحیه نوکلئوتیدی حفظ‌شده در *C. intybus*، *Lactuca sativa* و *Echinacea angustifolia* طراحی شدند. برای ژن *HCT* از ناحیه حفاظت‌شده این ژن در *C. cardancalus* var scolymus، *C. intybus* و *E. purpurea* برای طراحی آغازگرها استفاده شد. از آن‌جایی که توالی $C_3'H$ فقط در *C. cardancalus* var scolymus شناسایی شد، گیاهانی از جنس‌های دیگر از جمله *Coffea canephora* (از Rubiaceae) و *Trifolium pretense* (از خانواده Fabaceae) نیز برای طراحی آغازگر جهت شناسایی $C_3'H$ استفاده شدند (جدول ۱).

[1] B: Benzylalcohol O-acetyltransferase (BEAT)
A:Anthocyanin O- hydroxycinnamoyl transferase (AHCT)
H:Anthranilate N-hydroxycinnamoyl/benzoyltransferase (HCBT)s
D: Deacetylvindoline 4-O-acetyltransferase (DAT)

[2] Cytochrome P450 monooxygenase 98

[Downloaded from jcb.sanru.ac.ir on 2026-11-11]
[DOI: 10.61882/jcb.2024.1578]

جدول ۱- شماره دسترسی، دمای اتصال، توالی آغازگر و اندازه محصول مربوط به آغازگرهای مورد استفاده برای جداسازی ژن‌ها در گیاه *Sonchus arvensis*

Table 1. Accession numbers, annealing temperature, sequences, and product sizes of the primers used to identify the genes in *Sonchus arvensis*

ژن Gene	دمای اتصال (°C) Annealing temperature	توالی آغازگر Primer sequences	اندازه محصول مورد انتظار (bp) Expected product size (bp)
HCT هیدروکسی سیناموئیل کوآشیکمات/ کوینات هیدروکسی سیناموئیل ترانسفراز	62	F: GAGAATCGACGATGGTGAGACCC R: GTGTTGATGAAATGCAGCCCAGA	485
C4H سینامات۴–هیدروکسیلاز	64	F: GGTCCATCGAATGGGGAATCGC R: CGGAGGCGGAGGGTTTCTTTGA	166
C3'H P–کوماریول–استر'3–هیدروکسیلاز	53	F: CAGTGGCATTCAACAACATTAC R: TGCTCATCCATGATAGCTCG	244

C4H: سینامات۴–هیدروکسیلاز، *HCT*: هیدروکسی سیناموئیل کوآشیکمات/ کوینات هیدروکسی سیناموئیل ترانسفراز، *C3'H*: P–کوماریول–استر'3–هیدروکسیلاز،
C4H: cinnamate 4-hydroxylase, *HCT*: hydroxycinnamoyl- CoA shikimate/ quinate hydroxycinnamoyl transferase, *C3'H*: coumaroyl ester 3'-hydroxylase

تکثیر و توالی‌یابی قطعات ژنی

ابتدا بذور گیاه شیرتیغک وحشی (زرین تاک، ارومیه) کشت شدند و سپس برگ گیاهان مورد نظر در مرحله ۶ الی ۸ برگی برداشت شد. DNAی ژنومی نمونه‌های برگی با روش استیل‌تری متیل آمونیوم بروماید Cetyltrimethylammonium bromide (CTAB) استخراج شد (Ausubel *et al*., 1992). سپس واکنش زنجیره‌ای پلیمراز (PCR) در حجم نهایی ۲۰ میکرولیتر، حاوی ۱۰ میکرولیتر Taq DNA Polymerrase 2X PCR Master Mix (AMPLIQON، دانمارک)، یک میکرولیتر از آغازگر رفت و یک میکرولیتر آغازگر برگشت هر دو در غلظت ۱۰ میکرومولار، سه میکرولیتر DNA با غلظت ۴۰ نانوگرم در میکرولیتر و پنج میکرولیتر آب دوبار تقطیرشده انجام شد. در ادامه، واکنش‌های PCR تحت شرایط یک چرخه در دمای ۹۵ درجه سانتی‌گراد به‌مدت ۴ دقیقه، ۳۵ چرخه شامل ۹۴ درجه سانتیگراد به‌مدت ۳۰ ثانیه و اتصال مناسب برای هر جفت آغازگر بسته به دمای اتصال آغازگر (۵۳–۶۴ درجه سانتیگراد) به‌مدت یک دقیقه و بسط به‌مدت یک دقیقه در دمای ۷۲ درجه سانتی گراد انجام شدند. الکتروفورز محصولات حاصل با استفاده از ژل آگارز یک و نیم درصد با ولتاژ ۸۰ به‌مدت یک الی دو ساعت انجام شد و پس از رنگ‌آمیزی با اتیدیوم بروماید، عکس‌برداری با استفاده از دستگاه ژل داک (INFINITY، فرانسه) صورت گرفت.

توالی‌یابی قطعات ژنی

از آن‌جایی‌که تمامی قطعات ژنی مشاهده شده روی ژل الکتروفور تک‌باندی و اختصاصی بودند (شکل ۲)، محصولات PCR به‌همراه آغازگرها برای توالی‌یابی به شرکت میکروسینس سوییس ارسال شدند. تمام محصولات PCR برای اطمینان در هر دو جهت رو به جلو و معکوس توالی‌یابی شدند و سپس برای تأیید صحت قطعات توالی‌یابی‌شده، بلاست (BLAST) قطعات توالی‌یابی‌شده در برابر پایگاه‌های داده DNA، RNA و پروتئین انجام شد.

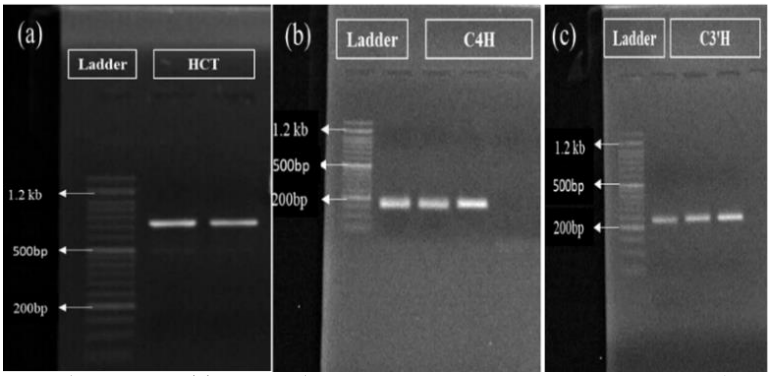
آنالیز آماری

طراحی آغازگرهای اختصاصی براساس نواحی حفاظت‌شده با استفاده از نرم‌افزارهای Fast PCR 4.0 و Gen Runner 3.05 صورت‌گرفت. برای بررسی روابط فیلوژنی (روش حداکثر درست‌نمایی) و تجزیه و تحلیل توالی‌های نوکلئوتیدی (شامل فراوانی، جایگزینی) از نرم‌افزار MEGA5 و BLAST و برای هم‌ردیفی توالی‌ها از نرم‌افزار Clustal Omega، برای بررسی تجزیه و تحلیل آمینواسیدها (درصد و وزن امینواسیدها و پروتئین‌های استنباطی) از نرم‌افزار Bio Edit و MEGA5 و برای بررسی تست Neutrality از نرم‌افزار MEGA5 استفاده شد.

نتایج و بحث

نتایج الکتروفورز محصولات PCR روی ژل الکتروفورز ۱/۵ درصد و وجود باند اختصاصی در نیم‌رخ الکتروفورز نشان دادند که قطعات ژنی مورد نظر به درستی تکثیر شدند (شکل ۱).

[Downloaded from jcb.sanru.ac.ir on 2026-11-11]
[DOI: 10.61882/jcb.2024.1578]

شکل ۱- تکثیر نواحی حفاظت‌شده ژن‌های *HCT*، *C3'H* و *C4H* در گیاه شیرتیغک وحشی. (a): *HCT*، هیدروکسی سیناموئیل کوآ شیکمات/ کوینات هیدروکسی سیناموئیل ترانسفراز، (b): *C4H*، سینامات۴-هیدروکسیلاز، (c): *C3'H*، P-کوماریول-استر'3-هیدروکسیلاز. نشانگر اندازه مورد استفاده EcelBand™ 50 bp (شرکت Smobio، اسپانیا) است.

Figure 1. Amplification of the conserved regions of *HCT*, *C3'H*, and *C4H* genes in the *S. arvensis* plant. (a): *HCT*, hydroxycinnamoyl- CoA shikimate/ quinate hydroxycinnamoyl transferase, (b): *C4H*, cinnamate 4-hydroxylase, (c): *C3'H*, coumaroyl ester 3'-hydroxylase

توالی‌یابی قطعات ژن‌های *HCT*، *C4H* و *C3'H* در *S. arvensi* در سطح نوکلئوتیدی (جدول ۲)، شباهت بالایی را با ژن‌های سایر گیاهانی که از نظر فیلوژنتیکی به گیاه مورد مطالعه نزدیک هستند (مانند *Lactuca sativa* و *C. intybus*) نشان داد که علاوه بر تأیید صحت نتایج توالی‌یابی، نشان‌دهنده توالی حفاظت‌شده این ژن‌ها در گونه‌های گیاهی دیگر است. اندازه مورد انتظار *C4H* با توجه به آغازگرهای طراحی‌شده براساس نواحی حفاظت‌شده، ۱۶۶ جفت‌باز بود که با نتیجه محصول PCR روی ژل مطابقت داشت. ژن *C4H* با طول ۱۲۱ جفت باز در بانک ژن (GenBank) با شماره دسترسی ON014597.1 ثبت شد. بر اساس آمینواسیدهای استنباطی از این قطعه ثبت‌شده (۴۰ آمینواسید)، قطعه پروتئینی با وزن مولکولی ۱۰۵۳۵/۳۲ دالتون به‌دست آمد که بیشترین درصد مربوط به آمینواسیدهای سیستئین (۴۳/۸۰ درصد مول) و آلانین (۲۸/۱۰) بود. طول مورد انتظار ژن *C3'H* ۲۴۴ جفت بود. این توالی با طول ۱۹۴ جفت‌باز در GenBank با شماره دسترسی ON014/596.1 ثبت شد. تعداد آمینواسید استنباطی از این قطعه حدود ۶۴ آمینواسید بود و بیشترین فراوانی آمینواسیدها به‌ترتیب مربوط به آمینواسیدهای آلانین (۲۷/۸۴ درصد مول) و گلیسین (۲۸/۳۵ درصد مول) بود. هم‌چنین، قطعه مورد انتظار برای تکثیر *HCT* حدود ۴۸۵ جفت‌باز بود، اما طول توالی ثبت شده در GenBank، ۶۶۱ جفت‌باز بود که نشان‌دهنده یک درج ۱۷۶ جفت‌بازی در *S. arvensis* در این ژن است. این توالی در GenBank به‌عنوان توالی کدکننده جزئی *HCT* با شماره دسترسی ON014595.1 ثبت شد که ترکیب آمینواسیدی مربوط به این توالی (۱۳۸ آمینواسید)، وزن مولکولی حدود ۵۴۴۶۴/۷۱ دالتون را نشان داد که بیشترین اسیدآمینه‌ها به‌ترتیب به ترئونین (۲۸/۱۴) و آلانین (۲۷/۵۳ درصد مول) تعلق داشت (جداول۲ و ۳). در سطح پروتئینی نیز بلاست پروتئینی توالی پروتئین‌های استنباطی C4H، HCT و C3'H با سایر پروتئین‌های گیاهان نزدیک از نظر فیلوژنی انجام شد که برای توالی پروتئینی ژن‌های *C4H* و *C3'H* شباهتی به‌دست نیامد. این عدم تشابه را می‌توان به طول کم توالی پروتئین‌های استنباطی نسبت داد ولی بلاست توالی پروتئینی استنباطی از ژن *HCT* شباهت بسیار بالایی را در سطح اسید آمینه با گیاه *Lactuca sativa* (۹۹/۱۱٪) نشان داد (جدول ۴). هم‌ردیفی توالی‌های پروتئینی استنباطی از ژن‌های *C4H*، *HCT* و *C3'H* با گیاهان نزدیک از نظر فیلوژنی نتایج بلاست را تایید کرد (شکل۲، ۳ و ۴). پژوهشی که به‌منظور بررسی سطوح بیان ژن‌ها و محتوای ترکیبات فنلی در گیاه شیرتیغک وحشی صورت گرفت، توالی‌یابی و بلاست قطعات ژنی درگیر در مسیر بیوسنتزی کلروژنیک اسید مانند ژن فنیل‌آلانین آمونیالیاز (*PAL*[3])، ۴-کومارات کوآ لیگاز (4CL[4]) و هیدروکسی سیناموئیل-کوآ شیکمات/ کوینات هیدروکسی سیناموئیل ترانسفراز (HCT) نیز شباهت بالایی را با گیاه کاهو (*Lactuca sativa*) نشان داد که می‌تواند تاییدی بر نتایج مورد مطالعه ما باشد (Ghaderi & Abdollahi Mandoulakani, 2024).

[3] Phenylalanine ammonialyase

[4] 4-Coumaroyl: coA-ligase

[Downloaded from jcb.sanru.ac.ir on 2026-11-11]

[DOI: 10.61882/jcb.2024.1578]

جدول ۲- نتایج بلاست (BLAST) ژن‌های *C4H*، *HCT* و *C3'H* در گیاه *Sonchus arvensis*
Table 2. The BLAST results of *C4H*, *HCT*, and *C3'H* genes identified from *Sonchus arvensis* L.

ژن Gene	شماره دسترسی Accession number	طول (bp) Length (bp)	شماره دسترسی توالی‌های دارای بیشترین شباهت Accession number of the most similar sequence	نام گیاه Plant name	مقدار قابل انتظار E-Value	درصد تشابه (٪) Identities	درصد هم‌پوشانی (٪) Query Coverage
HCT هیدروکسی سیناموئیل کوآ شیکمات/ کوینات هیدروکسی سیناموئیل ترانسفراز	ON014595.1	661	KT222891.1	*C. intybus*	2e-158	96.54	48
C4H سینامات ۴ – هیدروکسیلاز	ON014597.1	121	XM_023882920.3	*L. sativa*	7e-31	89.26	27
C3'H P – کوماریول – استر '3– هیدروکسیلاز	ON014596.1	194	XM_023873558.3	*L. sativa*	2e-53	86.93	90

C4H: سینامات ۴ – هیدروکسیلاز، *HCT*: هیدروکسی سیناموئیل کوآ شیکمات/ کوینات هیدروکسی سیناموئیل ترانسفراز ، *C3'H*: P – کوماریول – استر '3– هیدروکسیلاز
C4H: cinnamate 4-hydroxylase, *HCT*: hydroxycinnamoyl- CoA shikimate/ quinate hydroxycinnamoyl transferase, *C3'H*: coumaroyl ester 3'-hydroxylas

جدول ۳- تعداد و درصد آمینواسیدهای ژن‌های *C4H*،*HCT* و *C3'H* درگیاه *Sonchus arvensis*
Table 3. The number and percentage of amino acids of *C4H*, *HCT*, and *C3'H* genes in *Sonchus arvensis*

ژن (Gene)	*C4H*			*C3'H*		*HCT*	
آمینواسید Amino acid	نماد آمینواسید Amino acid symbol	تعداد آمینواسید Number of amino acids	٪ مول Mol %	تعدادآمینواسید Number of amino acids	٪ مول Mol %	تعدادآمینواسید Number of amino acids	٪ مول Mol %
Ala (آلانین)	A	34	28.1	54	27.84	182	27.53
Cys (سیستئن)	C	53	43.8	46	23.71	130	19.67
Asp (اسپارتیک)	D	0	0	0	0	0	0
Glu (گلواتامیک)	E	0	0	0	0	0	0
Phe (فنیل‌آلانین)	F	0	0	0	0	0	0
Gly (گلایسین)	G	18	14.88	55	28.35	163	24.66
His (هیستیدین)	H	0	0	0	0	0	0
Ile (ایزولوسین)	I	0	0	0	0	0	0
Lys (لیزین)	K	0	0	0	0	0	0
Leu (لوسین)	L	0	0	0	0	0	0
Met (متیونین)	M	0	0	0	0	0	0
Asn (آسپاراژین)	N	0	0	0	0	0	0
Pro (پرولین)	P	0	0	0	0	0	0
Gln (گلوتامین)	Q	0	0	0	0	0	0
Arg (آرژنین)	R	0	0	0	0	0	0
Ser (سیرین)	S	0	0	0	0	0	0
Thr (ترئونین)	T	16	13.22	39	20.1	186	28.14
Val (والین)	V	0	0	0	0	0	0
Trp (تریپتوفان)	W	0	0	0	0	0	0
Tyr (تیروزین)	Y	0	0	0	0	0	0

C4H: سینامات ۴ – هیدروکسیلاز، *HCT*: هیدروکسی سیناموبل ترانسفراز، *C3'H*: P – کوماریول – استر '3– هیدروکسیلاز
C4H: cinnamate 4-hydroxylase, *HCT*: hydroxycinnamoyl- CoA shikimate/ quinate hydroxycinnamoyl transferase, *C3'H*: coumaroyl ester 3'-hydroxylase

جدول ۴- نتایج بلاست (BLAST) پروتئین‌های استنباطی ژن‌های *C4H*، *HCT* و *C3'H* در گیاه *Sonchus arvensis*
Table 4. BLAST results of the inferred proteins of *C4H*, *HCT*, and *C3'H* genes identified in *Sonchus arvensis* L.

پروتئین Protein	شماره دسترسی Accession number	طول اسید آمینه Amino acid length	شماره دسترسی توالی‌های دارای بیشترین شباهت Accession number of the most similar sequence	نام گیاه Plant name	مقدار قابل انتظار E-Value	درصد تشابه (٪) Identities	درصد هم‌پوشانی (٪) Query Coverage
HCT هیدروکسی سیناموبل ترانسفراز	UVV38606.1	138	XP_023744066.1	*L. sativa*	1e-70	99.11	50
C4H سینامات ۴ – هیدروکسیلاز	UVV38608	40	-	-	-	-	-
C3'H P – کوماریول – استر '3– هیدروکسیلاز	UVV38607	64	-	-	-	-	-

C4H: سینامات ۴ – هیدروکسیلاز، *HCT*: هیدروکسی سیناموئیل کوآ شیکمات/ کوینات هیدروکسی سیناموئیل ترانسفراز ، *C3'H*: P – کوماریول – استر '3– هیدروکسیلاز
C4H: cinnamate 4-hydroxylase, *HCT*: hydroxycinnamoyl- CoA shikimate/ quinate hydroxycinnamoyl transferase, *C3'H*: coumaroyl ester 3'-hydroxylase

[Downloaded from jcb.sanru.ac.ir on 2026-11-11]
[DOI: 10.61882/jcb.2024.1578]

```
C.intybus          GPSNGESPNSLITHKSNPNSAMNSTPFSAPESK*PSRTFKNCRTFKP*SKKPSAS  53
s.arvensis         -------PSI--------QLRPNSTQFSDPESKSRNPTSKSSHTSKP*SKKPPPP  39
L.sativa           GQSNGESPSS*TTLTFSQSSGTSSTRNLGPVFRSPSLMFRTSLTSKQSSKKPYVS  54
E.angustifolia     GQSNGESQSL*TIPRSKPSSGTSSTQSSDPVSKSPSLMSKTSHTSKP*SKKPSAS  53
                              .       .   .**    *  :  .   :.. * *  ****
```

شکل ۲- مقایسه پروتئین استنباطی حاصل از بخشی از ناحیه کدکننده ژن C_4H مربوط به گیاه *S. arvensis* با پروتئین‌های سایر گیاهان نزدیک به لحاظ تکاملی (*C. intybus*، *L. sativa* و *E. angustifolia*). حروف نشان دهنده آمینو اسیدها هستند. * نشان دهنده همانند بودن، : نشان‌دهنده جانشینی حفظ‌شده، . نشان‌دهنده جانشینی نیمه حفظ‌شده و– نشان‌دهنده فاصله هستند.

Figure 2. Comparison of the inferred protein from part of the coding region of the C_4H gene in *S. arvensis* with proteins from other evolutionary close plants (*C. intybus*, *L. sativa*, and *E. angustifolia*). Letters indicate amino acids. * indicates "identity, indicates "conserved substitution", . indicates "semi-conserved substitution", and - indicates a "gap".

```
S.arvensis         -----------------TRRV**TSKAKSSKPLWQMG*SSVDL*PWQSTFHGSGGSSLLR      39
C.cardancalus      QWHSTTLLGSLSGNDL*TRRV*WMTREXXLRQLWLTA*SLVHL*PWQSISHGSDGSSR*K      55
C.canephora        QWHSTTLQDLHLVKGS*IPKE*WMNKERSSRR*LQMA*SLVHRSLWQSTSHGYGGCFHSM      56
T.pretense         QLHSTTSQGWHLGKDL*TQKV*WMSKEWNSRL*WQMG*S*EHLLPWQSIFLG*GGCSH*K      53
                                     : *  .:    :     .**  .   ***   * .*.

S.arvensis         KTPLPNTENAVTG*PELSGMT  59
C.cardancalus      KKPLQSTEHVVIGSHEPSWMS  76
C.canephora        KLLSRSMVLEGTASLEPSWKS  77
T.pretense         RRLLPSTVLVGTDLLELSWMS  74
                   :    .        * *  :
```

شکل ۳- مقایسه پروتئین استنباطی حاصل از بخشی از ناحیه کدکننده ژن $C_3'H$ مربوط به گیاه *S. arvensis* با پروتئین‌های سایر گیاهان نزدیک به لحاظ تکاملی (*C. cardancalus var scolymus Coffea canephora*, و *Trifolium pretense*). حروف نشان‌دهنده آمینواسیدها هستند. * نشان‌دهنده همانند بودن، : نشان‌دهنده جانشینی حفظ‌شده، . نشان دهنده جانشینی نیمه حفظ‌شده و – نشان‌دهنده فاصله هستند.

Figure 3. Comparison of the inferred protein from part of the coding region of the $C_3'H$ gene in *S. arvensis* with proteins from other evolutionary close plants (*C. cardancalus* var scolymus, *Coffea canephora*, and *Trifolium pretense*). Letters indicate amino acids. * indicates "identity", : indicates "conserved substitution". indicates "semi-conserved substitution", and - indicates a "gap".

```
S.arvensis         --------------------NVDLVVPNFHTPSVYFYRPNGASNFFDPKVMKDALSKALV      40
E.purpurea         RESTMVRPAEETPRVNLWNSNVDLVVPNFHTPSVYFYRPNAATNFFDPTVMKEALSKALV      60
C.intybus          RESTMVRPAEETPRIKLWNSNVDLVVPNFHTPSVYFYRPTGATNFFDAKVMKDALSRALV      60
C.cardancalus      RESTMVRPAEETPRINLWNSNVDLVVPNFHTPSVYFYRPNGAANFFDPKVMKDALSRALV      60
                                  ******************..*:**** .***:***:***

S.arvensis         PFYPMGGRLKRDEDGRIEIDCQGQGVLFVEAESDGMVDDYGDFAPTLELRKLIPAVDYSQ      100
E.purpurea         PFYPMGGRLKRDEDGRIEIDCQGQGVLFVEAESDGVVDDFGDFAPTLELRQLIPAVDYSQ      120
C.intybus          PFYPMGGRLKRDEDGRIEIDCQGQGVLFVEAESDGVIDDYGDFAPTLELRKLIPAVDYSL      120
C.cardancalus      PFYPMGGRLKRDEDGRIEIDCQGQGVLFVEAESDGVIDDFGDFAPTLELRKLIPAVDYTL      120
                   **********************************::**:**********:*******:

S.arvensis         GIESYPLLVLQVLLSTIIFNRRRAKIT*KQMELIE*YIYKYDSKVRFCFM*TSKRGMTF*      156
E.purpurea         GIESYPLLVLQVTYFKCGGVSLGVGMQHHA----------AD----------GASGLHFI      160
C.intybus          GIESYSLLVLQVTYFKCGGVSLGVGMQHHA----------AD----------GASGLHFI      160
C.cardancalus      GIESYSLLVLQVTYFKCGGVSLGVGMQHHA----------AD----------GASGLHFI      160
                   ***** ******   .       . :  :           *          .  *: *

S.arvensis         CPNPYIISQLKFHHRIAVYKLGLTRFIFVCWNVGHIL*MWWGFTRSWDAAPRCRWRIWAA      215
E.purpurea         N-------------------------------------------------------------      161
C.intybus          N-------------------------------------------------------------      161
C.cardancalus      N-------------------------------------------------------------      161


S.arvensis         X     216
E.purpurea         -     161
C.intybus          -     161
C.cardancalus      -     161
```

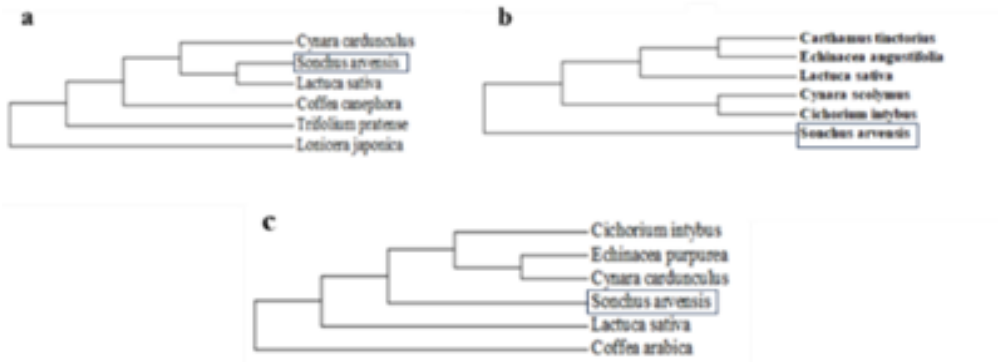
شکل ۴- مقایسه پروتئین استنباطی حاصل از بخشی از ناحیه کدکننده‌ی ژن *HCT* مربوط به گیاه *S. arvensis* با پروتئین‌های سایر گیاهان نزدیک به لحاظ تکاملی (*C. cardancalus* var scolymus، *C. intybus* و *E. purpurea*). حروف نشان‌دهنده آمینواسیدها هستند. * نشان‌دهنده همانند بودن: نشان‌دهنده جانشینی حفظ‌شده، . نشان‌دهنده جانشینی نیمه حفظ‌شده و – نشان‌دهنده فاصله هستند.

Figure 4. Comparison of the inferred protein from part of the coding region of the *HCT* gene in *S. arvensis* with proteins from other evolutionary close plants (*C. cardancalus* var scolymus, *C. intybus*, and *E. purpurea*). Letters indicate amino acids. * indicates "identity", : indicates "conserved substitution", . indicates "semi-conserved substitution"، and - indicates a "gap".

بررسی روابط فیلوژنی ابزار قدرتمندی برای دانستن بسیاری از ابهامات و مسائل مربوط به مراحل تکامل است (Elliott *et al*., 2006) آنالیز فیلوژنتیکی بر اساس توالی‌های ژنی C_4H، *HCT* و $C_3'H$ رابطه فیلوژنتیکی نزدیکی بین *S. arvensis* و *L. sativa* را برای تمام ژن‌های مورد مطالعه نشان داد و این مطلب بیانگر این است که گیاه *L. sativa* کمترین فاصله ژنتیکی را با گیاه مورد مطالعه ما دارد (شکل ۵).

[Downloaded from jcb.sanru.ac.ir on 2026-11-11]

[DOI: 10.61882/jcb.2024.1578]

شکل ۵- درخت فیلوژنتیکی به‌روش حداکثر درست‌نمایی بر اساس بخشی از توالی ژن‌های *C4H*، *HCT* و *C3'H* مربوط به گیاه *S. arvensis* با سایر جنس‌های موجود. (a): P– کوماریول– استر '3– هیدروکسیلاز (*C3'H*)، (b): سینامات ۴ – هیدروکسیلاز(*C4H*) ، (c): هیدروکسی سینامویل–کوآ شیکیمات/ کوئینات هیدروکسی سینامویل ترانسفراز (*HCT*).

Figure 5. The phylogenetic tree constructed by the maximum likelihood method using a part of the sequences of *C4H*, *HCT,* and *C3'H* genes identified from the *S. arvensis* plant with other existing genera. (a): coumaroyl ester 3'-hydroxylase (*C3'H*), (b): cinnamate 4-hydroxylase (*C4H*), (c): hydroxycinnamoyl- CoA shikimate/ quinate hydroxycinnamoyl transferas (*HCT*)

برای بررسی آنالیزهای بیوانفورماتیکی نظیر فراوانی‌های نوکلئوتیدی، برآورد جایگزینی نوکلئوتیدی و بررسی اثر تکاملی انتخاب طبیعی، از نتایج حاصل از توالی‌یابی ژن‌ها استفاده شد (Sahraki *et al*., 2020). نتیجه تغییر در فراوانی ژنی، تکامل است و در گذر زمان برخی آلل‌ها از بین می‌روند و فراوانی بعضی از آن‌ها تا صد درصد افزایش می‌یابد. افزایش این آلل‌ها در جمعیت باعث تثبیت آن‌ها می‌گردد و تثبیت موفق این آلل‌ها سبب تکامل بلندمدت یک گونه می‌شود که بازتابی از پایداری جهش‌ها در طول زمان است (Nesaj Hosseini & Shamar Bakhsh, 2011). از اطلاعات توالی‌های نوکلئوتیدی برای برآورد زمان واگرایی گونه‌ها و روابط تکاملی میان گونه‌های مختلف استفاده می‌شود (Asghari & Dashab, 2018.). نتایج آنالیز توالی‌های نوکلئوتیدی ژن‌های *C4H*، *C3'H* و *HCT* نشان دادند که بیشترین فراوانی نوکلئوتیدی برای ژن‌های *C4H*، *C3'H* و*HCT* به ترتیب به آدنین (۲۸/۱)، گوانین (۲۸/۴) و تیمین (۲۸/۱) و کمترین فراوانی نوکلئوتیدی به ترتیب به بازهای تیمین (۱۳/۲)، تیمین (۲۰/۱) و سیتوزین (۱۹/۷) متعلق بودند (جدول ۵).

جدول ۵- فراوانی نوکلئوتیدهای حاصل از توالی ژن‌های *C4H* ، *C3'H* و *HCT* در گیاه *Sonchus arvensis*

Table 5. Frequencies of nucleotides obtained from the sequence of *C4H*, *C3'H*, and *HCT* genes in *Sonchus arvensis*

قطعه تکثیری ژن Sequenced gene fragment	فراوانی نوکلئوتید Nucleotide frequency			
	A (آدنین)	¤	T(U) ((تیمین (یوراسیل))	C (سیتوزین)	G (گوانین)
C4H سینامات ۴ – هیدروکسیلاز	28.1		13.2	43.8	14.9
C3'H P – کوماریول – استر '3– هیدروکسیلاز	27.8		20.1	23.7	28.4
HCT هیدروکسی سیناموئیل کوآ شیکمات/ کوینات هیدروکسی سیناموئیل ترانسفراز	27.5		28.1	19.7	24.7

C4H: سینامات ۴ – هیدروکسیلاز، *HCT*: هیدروکسی سیناموئیل کوآ شیکمات/ کوینات هیدروکسی سیناموئیل ترانسفراز ، *C3'H*: P– کوماریول –استر '3– هیدروکسیلاز
C4H: cinnamate 4-hydroxylase, *HCT*: hydroxycinnamoyl- CoA shikimate/ quinate hydroxycinnamoyl transferase, *C3'H*: coumaroyl ester 3'-hydroxylas

همچنین، برآورد جایگزینی نوکلئوتیدی نشان داد که مقادیر بالای جایگزینی نوکلئوتیدی مربوط به جایگزینی از نوع پیریمیدینی بود به‌طوری که این مقدار برای ژن‌های *C4H*، *C3'H* و *HCT* به‌ترتیب برای تبدیل تیمین به سیتوزین برابر ۲۲/۸۷، ۱۸/۷۶ و ۱۷/۱۱ درصد و برای تبدیل سیتوزین به تیمین به‌ترتیب برابر ۱۶/۱۰، ۲۰/۱۵ و ۱۷/۴۷ درصد به‌دست آمد. برای بازهای پورینی این مقادیر کمتر بودند و برای ژن‌های *C4H*، *C3'H* و *HCT* به‌ترتیب برای آدنین به گوانین برابر ۱۲/۴۲، ۱۰/۹۲ و ۱۱/۰۷ درصد و برای تبدیل گوانین به آدنین برابر ۱۱/۶۸، ۱۰/۲۷ و ۱۱/۵۷ درصد برآورد شدند (جداول ۶، ۷ و ۸). این نتیجه با نتایج محققان دیگری (Sheikhi *et al*., 2019; Sahraki *et al*., 2020) که بیشتر جایگزینی را جایگزینی پیریمیدنی گزارش کرده‌اند، مطابقت دارد و علت این نوع از جایگزینی را احتمالاً می‌توان به متیله‌شدن سیتوزین نسبت داد (Picoult-Newberg *et al*., 1999).

[Downloaded from jcb.sanru.ac.ir on 2026-11-11]
[DOI: 10.61882/jcb.2024.1578]

جدول ۶- ماتریس برآورد الگوی جایگزینی نوکلئوتیدی ژن‌های *C4H*
Table 6. The estimation matrix of the nucleotide substitution pattern for the *C4H* gene

ژن *C4H* / *C4H* gene	از/ به From/To	آدنین A	تیمین/اوراسیل T/U	سیتوزین C	گوانین G
	A (آدنین)	-	3.85	5.46	12.42
	T/U (تیمین/اوراسیل)	4.44	-	22.87	4.72
	C (سیتوزین)	4.44	16.10	-	4.72
	G (گوانین)	11.68	3.85	5.46	-

C4H: سینامات ۴-هیدروکسیلاز

C4H: cinnamate 4-hydroxylase

جدول ۷- ماتریس برآورد الگوی جایگزینی نوکلئوتیدی ژن *HCT*
Table 7. The estimation matrix of the nucleotide substitution pattern for the *HCT* gene

ژن *HCT* *HCT* gene	از/ به From/ To	آدنین A	تیمین/اوراسیل T/U	سیتوزین C	گوانین G
	A (آدنین)	-	5.32	5.21	11.07
	T/U (تیمین/اوراسیل)	5.55	-	17.11	5.31
	C (سیتوزین)	5.55	17.47	-	5.31
	G (گوانین)	11.57	5.32	5.21	-

HCT: هیدروکسی سیناموئیل کوآ شیکمات/ کوینات هیدروکسی سیناموئیل ترانسفراز

HCT: hydroxycinnamoyl- CoA shikimate/ quinate hydroxycinnamoyl transferase

جدول ۸- ماتریس برآورد الگوی جایگزینی نوکلئوتیدی ژن *C3'H*
Table 8. The estimation matrix of the nucleotide substitution pattern for the *C3'H* gene

ژن *C3'H* gene *C3'H*	از/ به From/ To	آدنین A	تیمین/اوراسیل T/U	سیتوزین C	گوانین G
	A (آدنین)	-	4.37	4.07	10.92
	T/U تیمین/اوراسیل	5.57	-	18.76	5.93
	C سیتوزین	5.57	20.15	-	5.93
	G گوانین	10.27	4.37	4.07	-

C3'H: P – کوماریول- استر '3- هیدروکسیلاز

C3'H: coumaroyl ester 3'-hydroxylase

برای شناسایی هر گونه انحراف از فرضیه صفر تکامل خنثی و یا اثر انتخاب طبیعی جهت‌دار بر روی ژن‌های *C4H*، *C3'H* و *HCT* در طول تکامل از تست Neutrality استفاده شد. مقادیر D معنی‌دار و منفی بیانگر انتخاب جهت‌دار و نشان‌دهنده تفاوت بالایی میان فراوانی چندشکلی‌های مختلف هستند. مثبت و معنی‌دار بودن مقادیر D نشان‌دهنده اثرات رانش ژنتیکی و یا اثرات متعادل‌کننده تکامل جمعیت در طول تاریخ است و تفاوت پایین بین فراوانی‌های چندشکلی‌ها را بیان می‌کند. در مطالعه ما، برای ژن‌های *C4H*، *C3'H* و *HCT* مقادیر D مثبت بودند که بیانگر تفاوت پایین بین فراوانی چندشکلی‌های مختلف است. نتایج این مطالعه انتخاب جهت‌دار بر روی ژن‌های *C4H*، *C3'H* و *HCT* را نشان می‌دهند (جدول ۹).

جدول ۹- نتایج تست Neutrality در ژن‌های مورد مطالعه
Table 9. The results of the Neutrality test for the studied genes

ژن Gene	M تعداد توالی	S تعداد نواحی جداشده	p_s S/m بیانگر	Θ Ps/a1 بیانگر	Π تنوع نوکلئوتیدی	D روش تاجیما
C4H سینامات ۴-هیدروکسیلاز	6	81	0.675000	0.295620	0.305000	0.204647
HCT هیدروکسی سیناموئیل کوآ شیکمات/ کوینات هیدروکسی سیناموئیل ترانسفراز	6	474	0.728111	0.318881	0.338556	0.401585
C3'H – هیدروکسیلاز'3 – کوماریول – استر P	8	102	0.534031	0.205963	0.263650	1.524637

M: تعداد توالی، S: تعداد نواحی جداشده، S/m: Ps، Ps/a1: θ، π: تنوع نوکلئوتیدی، D: تست Neutrality با استفاده از روش Tajima، *C4H*: سینامات ۴-هیدروکسیلاز، *HCT*: هیدروکسی سیناموئیل کوآ شیکمات/ کوینات هیدروکسی سیناموئیل ترانسفراز، *C3'H*: P – کوماریول – استر '3-هیدروکسیلاز

M: sequence number, S: number of isolated regions, S/m: Ps, Ps/a1: θ, π: nucleotide diversity, D: the neutrality test using the Tajima method, *C4H*: cinnamate 4-hydroxylase, *HCT*: hydroxycinnamoyl- CoA shikimate/quinate hydroxycinnamoyl transferase, *C3'H*: coumaroyl ester 3'-hydroxylas

نتیجه‌گیری کلی

مطابق با نتایج این پژوهش، روند انتخاب طبیعی در طی تکامل برای ژن‌های *C4H*، *C3'H* و *HCT* مثبت بود که این امر نشان‌دهنده چندشکلی پایین ژن‌ها و در نتیجه مستعد نبودن آن‌ها به تغییرات بازها و جهش است. هم‌چنین، نتایج آنالیز نوکلئوتیدها نشان دادند که بیشتر جانشینی بازها از نوع جایگزینی انتقالی بود و بیشترین فراوانی‌های نوکلئوتیدی ژن‌های *C4H*، *C3'H* و *HCT* به‌ترتیب به بازهای آدنین، گوانین و تیمین متعلق بودند. نتایج BLAST قطعات ژنی توالی‌یابی‌شده‌ی *HCT*،*C4H* و*C3'H* در *S. arvensis* نشان دادند که در سطح نوکلئوتیدی بیشترین درصد شباهت (کمترین فاصله ژنتیکی) با گیاهانی مانند *L.sativa* و *C. intybus* و در سطح پروتئینی نیز بیشترین درصد شباهت برای ژن *HCT* با گیاه *L.sativa* (۹۹/۱۱) به‌دست آمد که تاییدی بر صحت نتایج توالی‌یابی است. هم‌چنین، آنالیز فیلوژنتیکی بر اساس توالی‌یابی ژن‌های *C4H*، *C3'H* و *HCT* رابطه فیلوژنتیکی نزدیکی را بین *S. arvensis* و *L. sativa* نشان داد.

[Downloaded from jcb.sanru.ac.ir on 2026-11-11]

[DOI: 10.61882/jcb.2024.1578]

References

André, C. M., Schafleitner, R., Legay, S., Lefèvre, I., Aliaga, C. A. A., Nomberto, G., Hoffmann, F., Larondelle, Y & Evers, D. (2009). Gene expression changes related to the production of phenolic compounds in potato tubers grown under drought stress. *Phytochemistry*, 70(9), 1107-1116. https://doi.org/10.1016/j.phytochem.2009.07.008

Asghari, B., & Dashab, G. R. (2018). Nucleotide sequence analysis of phylogenetic and evolutionary status of BLG gene. *New Cellular and Molecular Biotechnology Journal*, *8*(30), 61-71. [In Persian]

Ausubel, F. M., Brent, R., Kingston, R. E., Moore, D. D., Seidman, J., Smith, J. A., & Struhl, K. (1992). Short protocols in molecular biology. *New York*, *275*, 28764-28773.

Azizyan, R & Abdollahi Mandoulakani, B. (2023). The effect of drought stress on some morphological, phytochemical, and biochemical characteristics of the medicinal plant field sowthistle (*Sonchus arvensis* L.). *Journal of Crop Breeding*, *15*(47), 41-55. [In Persian]

Azizyan, R & Abdollahi Mandoulakani, B. (2024). Partial coding sequence identification, gene expression analysis, and content of anticancer phenolic compounds in *Sonchus arvensis* L. under drought stress conditions. Industrial crops and products, 209: 118030.

Canter, P. H., Thomas, H., & Ernst, E. (2005). Bringing medicinal plants into cultivation: opportunities and challenges for biotechnology. *TRENDS in Biotechnology*, 23(4), 180-185.

Comino, C., Hehn, A., Moglia, A., Menin, B., Bourgaud, F., Lanteri, S., & Portis, E. (2009). The isolation and mapping of a novel hydroxycinnamoyltransferase in the globe artichoke chlorogenic acid pathway. *BMC Plant Biology*, 9(1), 1-13.

Elliott, M. B., Irwin, D. M., & Diamandis, E. P. (2006). In silico identification and Bayesian phylogenetic analysis of multiple new mammalian kallikrein gene families. *Genomics*, 88(5), 591-599.

Farah, A., Monteiro, M., Donangelo, C. M., & Lafay, S. (2008). Chlorogenic acids from green coffee extract are highly bioavailable in humans. *The Journal of Nutrition*, *138*(12), 2309-2315.

Ghaderi, F., & Mandoulakani, B. A. (2024). Investigation of the association between gene expression levels and phenolic compound content in the leaves of Sonchus arvensis plants under salinity stress. *Heliyon*, *10*(22).

Gouthamchandra, K., Sudeep, H., Venkatesh, B., & Prasad, K. S. (2017). Chlorogenic acid complex (CGA7), standardized extract from green coffee beans exerts anticancer effects against cultured human colon cancer HCT-116 cells. *Food Science and Human Wellness*, 6(3), 147-153.

Han, G., Bai, G., Wu, Y., Zhou, Y., Yao, W., & Li, L. (2022). Comparative transcriptome analysis to identify candidate genes related to chlorogenic acid and flavonoids biosynthesis in iridaceae. *Forests*, *13*(10), 1632.

Lu, H., Tian, Z., Cui, Y., Liu, Z., & Ma, X. (2020). Chlorogenic acid: A comprehensive review of the dietary sources, processing effects, bioavailability, beneficial properties, mechanisms of action, and future directions. *Comprehensive Reviews in Food Science and Food Safety*, *19*(6), 3130-3158.

Mahesh, V., Million-Rousseau, R., Ullmann, P., Chabrillange, N., Bustamante, J., Mondolot, L., ... & Campa, C. (2007). Functional characterization of two p-coumaroyl ester 3′-hydroxylase genes from coffee tree: evidence of a candidate for chlorogenic acid biosynthesis. *Plant Molecular Biology,* 64, 145-159.

Masoudi Jozchal, Z., Bagheri, N., Babaeian Jelodar, N., Ranjbar, G., & Farmani, J. (2024). Phytochemical analysis of the medicinal plant terrestrial Orchid (*Orchis Simia*) in the flowering stage. *Journal of Crop Breeding*, *16*(2), 53-66. [In Persian]

Naveed, M., Hejazi, V., Abbas, M., Kamboh, A. A., Khan, G. J., Shumzaid, M., Ahmad, F., Babazadeh, D., Modarresi-Ghazani, F., WenHua, L., & Modarresi-Ghazani, F. (2018). Chlorogenic acid (CGA): A pharmacological review and call for further research. *Biomedicine and Pharmacotherapy*, 97, 67-74.

Nesaj Hosseini, M & Shamar Bakhsh, M. (2011). Methods of phylogenetic analysis. The first edition of Haqshanas Publications, 239 pp. [In Persian]

Niggeweg, R., Michael, A. J., & Martin, C. (2004). Engineering plants with increased levels of the antioxidant chlorogenic acid. *Nature Biotechnology*, 22(6), 746-754.

Peng, X., Li, W., Wang, W., & Bai, G. (2010). Cloning and characterization of a cDNA coding a hydroxycinnamoyl-CoA quinate hydroxycinnamoyl transferase involved in chlorogenic acid biosynthesis in Lonicera japonica. *Planta Medica*, *76*(16), 1921-1926.

Picoult-Newberg, L., Ideker, T. E., Pohl, M. G., Taylor, S. L., Donaldson, M. A., Nickerson, D. A., & Boyce-Jacino, M. (1999). Mining SNPs from EST databases. *Genome Research*, 9(2), 167-174.

Sahraki, H., Mahdinezhad, N., Fakheri, B., & Haddadi, F. (2020). Separation and identification of FEH1 gene in thorny artichoke plant (*Cynara cardunculus*) and its relative expression under the influence of abiotic stresses. [In Persian]

Schoch, G. A., Morant, M., Abdulrazzak, N., Asnaghi, C., Goepfert, S., Petersen, M., Ullmann., P. . . & Werck-Reichhart, D. (2006). The meta-hydroxylation step in the phenylpropanoid pathway: a new level of complexity in the pathway and its regulation. *Environmental Chemistry Letters*, 4, 127-136.

[Downloaded from jcb.sanru.ac.ir on 2026-11-11]

[DOI: 10.61882/jcb.2024.1578]

Sheikhi, M., Fakheri, B., & Mahdinezhad, N. (2019). Study of genetic diversity and phylogenetic relationship of some gourd pumpkin (Cucurbita pepo) genotypes using the ITS ribosomal and rbcL chloroplastic genes' loci. *Genetic Engineering and Biosafety Journal*, *8*(2), 168-177.

Sun, C.-H., Yang, C.-Y., & Tzen, J. T. (2018). Molecular identification and characterization of hydroxycinnamoyl transferase in tea plants (*Camellia sinensis* L.). *International Journal of Molecular Sciences*, 19(12), 3938.

Tajik, N., Tajik, M., Mack, I., & Enck, P. (2017). The potential effects of chlorogenic acid, the main phenolic components in coffee, on health: a comprehensive review of the literature. *European Journal of Nutrition*, 56, 2215-2244.

Thasa, M. W. (2021). An Overview of the Traditional Uses, Phytochemicals, and Pharmacological Activities of Tempuyung (*Sonchus arvensis* L.). *Journal of Pharmaceutical Sciences and Medicine (IJPSM),* 6(6), 34-41.

Wen, H., Wang, W., Jiang, X., Wu, M., Bai, H., Wu, C., & Shen, L. (2022). Transcriptome analysis to identify candidate genes related to chlorogenic acid biosynthesis during development of Korla fragrant pear in Xinjiang. *Food Science and Human Wellness*, *11*(4), 854-864.

Xu, H., Park, N. I., Li, X., Kim, Y. K., Lee, S. Y., & Park, S. U. (2010). Molecular cloning and characterization of phenylalanine ammonia-lyase, cinnamate 4-hydroxylase and genes involved in flavone biosynthesis in *Scutellaria baicalensis*. *Bioresource Technology*, 101(24), 9715-9722.

Xu, J., Zhu, J., Lin, Y., Zhu, H., Tang, L., Wang, X., & Wang, X. (2022). Comparative transcriptome and weighted correlation network analyses reveal candidate genes involved in chlorogenic acid biosynthesis in sweet potato. *Scientific Reports*, 12(1), 2770.

[Downloaded from jcb.sanru.ac.ir on 2026-11-11]

[DOI: 10.61882/jcb.2024.1578]